

Marcin Wąs

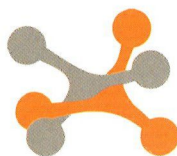
Późny paleolit i mezolit w północnej części Pomorza Gdańskiego

ŁÓDZKA FUNDACJA BADAŃ NAUKOWYCH

Marcin Wąs

**PÓŻNY PALEOLIT I MEZOLIT
W PÓŁNOCNEJ CZĘŚCI POMORZA GDAŃSKIEGO**

Łódź 2018

ŁÓDZKA FUNDACJA BADAŃ NAUKOWYCH

Seria

SPATIUM ARCHAEOLOGICUM, VOL. 10

Komitety redakcyjne: Seweryn Rzepecki (redaktor), Lucyna Domańska, Tadeusz Grabarczyk, Aleksander Koško, Adam Golański

Pracę do druku opiniowali: Tadeusz Grabarczyk, Marcin Ignaczak

Adiustacja językowa: Monika Golańska

Projekt okładki: Monika Michałowicz

Opracowanie graficzne: Marcin Wąs

Tłumaczenia angielskie: Grażyna Piątkowska

©Copyright by Łódzka Fundacja Badań Naukowych & author

Autor:

Marcin Wąs

Instytut Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Gdańskiego

ul. Bielańska 5, 80-851 Gdańsk

Dofinansowano ze środków Łódzkiej Fundacji Badań Naukowych

ISBN 978-83-952484-0-5

Przygotowanie do druku: Witold Kowalczyk

Druk i oprawa: Drukarnia Wist

Od:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Adres:

Mojemu kochanemu Synowi Kubie
poświęcam

Od redakcji

Dokładnie dziesięć lat temu, w rozmowach pomiędzy niżej podpisanym a Profesorem Lucyną Domańską, pojawił się pomysł na stworzenie serii wydawniczej, która byłaby platformą prezentacji szerokiego wachlarza problemów związanych ze specyfiką trajektorii rozwoju społeczeństw pradziejowych Niżu. Nikogo nie trzeba chyba przekonywać, że prezentowany, dziesiąty już, tom serii doskonale wpisuje się w zarysowany wyżej kontekst problemowy.

Okolicznościowa „numerologia” nie może oczywiście przesłonić tego, co najważniejsze.

Dekada istnienia *Spatium Archaeologicum* to przede wszystkim wprowadzenie na „rynek intelektualny” wielu hipotez o znaczeniu nader istotnym dla współczesnych dyskusji o przeszłości. Mam głębokie przekonanie, że podobnie będzie z ustaleniami zawartymi w dziele Marcina Wąsa.

Choć w ciągu minionych lat zmieniła się nieco szata graficzna oraz wydawca, to mam jednak nadzieję, że niezmiennie pozostaną wysokie oceny Czytelników.

Seweryn Rzepecki

Od autora

Prezentowana praca jest wyrazem moich zainteresowań badawczych koncentrujących się wokół szeroko rozumianej archeologii mezolitu i późnego paleolitu, ze szczególnym naciskiem na studia nad wytwórczością krzemieniarską. Od kilkunastu lat mam szczęście realizować je w Instytucie Archeologii Uniwersytetu Gdańskiego. W tym wyjątkowym miejscu wykiełkowała idea poszukiwania śladów pierwszych mieszkańców północnego wybrzeża Pomorza Gdańskiego. Przedkładana książka jest owocem podjętych przeze mnie działań, lecz z całą pewnością nie powstałaby bez pomocy i życzliwości wielu osób, którym pragnę w tym miejscu serdecznie podziękować.

Szczególne słowa wdzięczności kieruję do Pani Profesor Lucyny Domańskiej z Instytutu Archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, która na każdym etapie mojej pracy zawodowej obdarza mnie ogromnym wsparciem i pomocą. Dziękuję za wszystkie uwagi, życzliwe rady i pomoc merytoryczną, a także za udostępnienie mi materiałów krzemiennych ze stanowiska Jastrzębia Góra 4.

Realizacja niniejszej pracy, a zwłaszcza przeprowadzonych przeze mnie badań wykopaliskowych z ramienia Instytutu Archeologii Uniwersytetu Gdańskiego, nie byłaby możliwa bez wsparcia i wszechstronnej pomocy, jakiej udzielił mi Pan dr hab. prof. UG Lech Czerniak, którego zapewniam o niezmiernej wdzięczności.

Dziękuję Panu dr. hab. prof. UŁ Sewerynowi Rzepeckiemu, za ogromną pomoc w realizacji tej książki, za cenne uwagi dotyczące jej konstrukcji oraz otwartość i przychyłność, na jakie mogłem liczyć na wielu etapach jej powstawania.

Wyjątkowe podziękowania adresuję do Pana mgr. Witolda Migala z Państwowego Muzeum Archeologicznego w Warszawie za pomoc merytoryczną, twórcze i inspirujące dyskusje oraz za wsparcie i przyjaźń, jakich doświadczyłem w trakcie całej dotychczasowej pracy naukowej.

Podziękowania kieruję też do Pana mgr. Piotra Dmochowskiego, którego wnikliwie

i celne uwagi były dla mnie zawsze niezwykle istotne.

Panu Profesorowi Arkadiuszowi Marciniakowi z Instytutu Prahistorii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu dziękuję za pomoc i wykonane ekspertyzy materiałów kostnych z badanych przeze mnie stanowisk.

Za pomoc i konsultacje merytoryczne dziękuję Panu Profesorowi Szymonowi Uścińcowskiemu oraz dr. Leszkowi Jurysowi z Państwowego Instytutu Geologicznego Oddział Geologii Morza w Gdańsku.

Słowa wdzięczności kieruję do Dyrekcji i Pracowników Muzeum Archeologicznego w Gdańsku. Pani mgr. Danucie Król wdzięczny jestem za udzielone mi informacje, a Panu mgr. Olgierdowi Felczakowi dziękuję za życzliwe udostępnienie mi niepublikowanych znalezisk z Trzcińska i Nowej Cerkwii. Dyrekcji Muzeum Archeologicznego w Gdańsku składam podziękowania za zgodę na ich wykorzystanie w niniejszej pracy.

Podziękowania winien jestem także moim Koleżankom i Kolegom z Instytutu Archeologii i Etnologii Uniwersytetu Gdańskiego za udzieloną mi pomoc i wsparcie podczas prowadzonych przeze mnie badań oraz realizacji tej pracy. Szczególne słowa wdzięczności kieruję do Pani dr Joanny Pyzel i Pani dr Anny Strobin za bezcenną pomoc w dotarciu do przedwojennej literatury niemieckojęzycznej, a Panu dr. hab. prof. UG Henrykowi Machajewskiemu za życzliwość i doping.

Panu mgr. Piotrowi Leżańskiemu dziękuję za opracowanie dokumentacji planigraficznej ze stanowiska Perlinko 1.

Dziękuję całemu zespołowi wydawniczymu z Łódzkiej Fundacji Badań Naukowych za świetną współpracę na etapie przygotowywania książki do druku, a w szczególności za przyjacielską pomoc wdzięczny jestem Panu mgr. Adamowi Golańskiemu.

Na zakończenie pragnę podziękować moim Najbliższym. Mojej żonie Małgosi dziękuję za wsparcie, wiarę i nieocenioną pomoc w urealnieniu tej pracy, a mojemu synowi Kubie za cierpliwość i zrozumienie.

Spis treści

I. WPROWADZENIE / 11

1. Zarys problematyki badawczej / 11
2. Stan badań nad późnym paleolitem i mezolitem na Pomorzu Gdańskim / 13
 - 2.1. Z historii badań / 13
 - 2.2. Znajdźiska z północnej części Pomorza Gdańskiego / 16
3. Elementy środowiska naturalnego / 30
 - 3.1. Zarys paleogeografii i specyfika regionu / 30
 - 3.2. Zasoby surowcowe północnej części Pomorza Gdańskiego / 37

II. PREZENTACJA ŹRÓDEŁ DO BADAŃ NAD PÓŻNYM PALEOLITEM I MEZOLITEM W PÓŁNOCNEJ CZĘŚCI POMORZA GDAŃSKIEGO / 41

1. Stanowisko Jastrzębia Góra 4 / 41
 - 1.1. Materiały mezolityczne / 45
2. Stanowisko Perlinko 1 / 52
 - 2.1. Materiały późnopaleolityczne / 66
 - 2.2. Materiały mezolityczne / 68
 - 2.3. Materiały organiczne / 75
3. Stanowisko Gniewinko 5 / 79
 - 3.1. Materiały późnopaleolityczne / 83
 - 3.2. Materiały mezolityczne / 88
4. Stanowiska z materiałami z prospekcji powierzchniowych / 94
 - 4.1. Materiały późnopaleolityczne / 94
 - 4.2. Materiały mezolityczne / 98

III. ANALIZA KRZEMIENIARSTWA SPOŁECZEŃSTW ŁOWIECKO-ZBIERACKICH W PÓŁNOCNEJ CZĘŚCI POMORZA GDAŃSKIEGO / 101

1. Zarys problematyki krzemieniarstwa późnopaleolitycznego / 102
2. Analiza porównawcza źródeł mezolitycznych / 104
3. Zróżnicowanie techniczne inwentarzy mezolitycznych – komponenty technologiczne / 108
4. Charakterystyka technologii krzemieniarstwa mezolitycznego / 128

IV. PODSUMOWANIE / 133

V. ZAKOŃCZENIE / 141

BIBLIOGRAFIA / 143

SUMMARY / 157

TABLICE / 161